

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Självständigt arbete 15 hp

En analys av representationen av kön och etnicitet i läroböcker i ämnet svenska som andraspråk

Författare: Amy Roxburgh

Handledare: Frida Blomberg

Examinator: Johanna Salomonsson

Termin: 7

Ämne: Svenska som andraspråk

Nivå: Grundnivå

Kurskod: 2SSÄ2E

Titel på engelska: An analysis of the
representation of gender and ethnicity in
textbooks for Swedish as a second
language

Sammandrag

Syftet med studien var att undersöka om läroböcker utgivna efter Gy11s införande var mer jämställda, än läroböcker utgivna innan Gy11, vad gäller förekomsten av kvinnliga och manliga europeiska och utomeuropeiska författare. Med grund i några av Skolverkets (2011) riktlinjer och värden och med utgångspunkter i genusteori, postkolonialt perspektiv samt diskursanalys räknades förekomsten av kvinnliga respektive manliga europeiska och utomeuropeiska författare såväl som vilket utrymme respektive grupp fick. Om författarnas kön och etnicitet betonades i läromedelsdiskursen undersöktes även. Hypotesen var att resultatet av studien skulle komma att likna tidigare studiers resultat vad gällde den europeiske, manlige författarens dominans. Resultatet stödde denna hypotes då den europeiske, manlige författaren dominerade i båda läroböckerna både till antal och till utrymme. Kvinnliga och utomeuropeiska författare marginaliserades. Endast ett fåtal utomeuropeiska författare var inkluderade och majoriteten av dessa var amerikaner, det vill säga fortfarande västerländska författare. Resultatet skiljde sig dock från tidigare forskning vad gällde betoningen av kön och etnicitet. Slutsatsen var att respektive lärobok bör kompletteras med fler texter skrivna av kvinnliga och icke-västerländska författare för att väga upp bristerna och uppfylla Skolverkets riktlinjer.

Nyckelord

Svenska som andraspråk, läromedelsanalys, skönlitterära författare, litterär kanon, isärhållandets logik, normtänkandets logik, postkolonialt perspektiv, "De Andra", diskursiva praktiker, kön, etnicitet

Innehåll

1 Inledning	4
2 Syfte och frågeställning	5
3 Teoretiska utgångspunkter	6
3.1 Diskursiva praktiker	6
3.2 Isärhållandet av könen och mannen som norm	7
3.3 "De Andra"	9
4 Tidigare forskning	10
5 Metod och material	12
5.1 Val av undersökningsmetod	12
5.2 Undersökningsmaterial	13
5.3 Urval och avgränsningar	14
5.4 Insamlingsmetod och genomförande	15
5.5 Bearbetning av material och analysmetod	16
5.6 Reliabilitet och validitet	16
6 Resultat	17
6.1 Svenska som andraspråk 2 & 3	17
6.1.1 Antal	17
6.1.2 Utrymme	18
6.1.3 Betoning av kön och etnicitet	18
6.2 Sätt full fart - Svenska som andraspråk 1, 2 och 3	19
6.2.1 Antal	19
6.2.2 Utrymme	20
6.2.3 Betoning av kön och etnicitet	20
7 Analys och diskussion	21
7.1 Inledning	21
7.2 Metoddiskussion	22
7.3 Resultatdiskussion	22
7.3.1 Isärhållandet av könen och mannen som norm	22
7.3.2 "De Andra"	24
7.3.3 Diskursiva praktiker	26
7.4 Slutsatser	26
7.5 Vidare forskning	27
Referenser	28
Bilagor	I
Bilaga A Författarbeskrivningar	I

1 Inledning

Litteratur är en stor del av ämnena svenska och svenska som andraspråk på gymnasiet. Från min egen gymnasietid inom ämnet svenska minns jag att läraren främst valde att introducera skönlitterära författare som August Strindberg och andra stora europeiska författare av manligt kön som lyftes i UR:s dokumentärserie *Hej Litteraturen* (2010). Dokumentärserien behandlar de litterära epokerna en efter en i flertalet avsnitt där några av dess främsta skönlitterära författare presenteras. Dock finns det fler riktlinjer att som lärare ta hänsyn till vid val av skönlitteratur i undervisningen än att författarna tillhör den svenska litteraturhistorien.

Skolverket (2011) betonar att ett av syftena med ämnet svenska som andraspråk på gymnasiet är att eleverna ska få ”förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur i skilda former och från olika delar av världen” (s. 182). Inom kurserna svenska som andraspråk 2 och 3 betonas vidare att ”läsning av och samtal om skönlitteratur författad av såväl kvinnor som män från olika kulturer och tider” (s. 190-196) är en stor del av det centrala innehållet för båda kurserna. Därmed är det viktigt att som lärare ta hänsyn till att de skönlitterära författarna som behandlas i undervisningen inte endast är de europeiska män som traditionellt tillhör den litterära kanon. Skolverket (2011) betonar vidare att ”alla människors lika värde” (s. 5) och ”jämslälldhet mellan kvinnor och män” (s. 5) är några av de värden som gymnasieutbildningen ska gestalta och förmedla. Likaså ska skolan ”aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter” (s. 6) och läraren ska dessutom vidare se till att undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv. Därför är det av stor vikt att dessa värden gestaltas och förmedlas även i valet av vilka skönlitterära författare som inkluderas i undervisningen.

Landmark och Wiklund (2012) nämner att den litterära kanon som existerar än idag kan anses ge en orättvis bild av vilken litteratur som är viktigast och mest värdefull. Tidigare forskning har visat att kvinnliga författare är grovt underrepresenterade liksom författare med en annan bakgrund än den västerländska. Till följd av det här ”har många litteraturlistor reviderats en hel del de senare decennierna” (s. 30) och syftet med den här studien är därför att undersöka om litteraturavsnitten i två läroböcker för ämnet svenska som andraspråk på gymnasiet, som utgivits efter Gylls införande, är mer jämställda vad gäller fördelningen av skönlitterära författare med avseende på kön och etnicitet än vad tidigare undersökta läroböcker har varit. Tidigare studier har utförts inom dessa aspekter men inte efter år 2011 och Gylls införande med de utvalda svenska som andraspråksläromedlen som primära källor, därför kan den här studien anses vara intressant. Trots att digitala läromedel blir allt vanligare har

läroboken förblivit en viktig del och grundsten i undervisningen och läroböcker är något som alla elever någon gång måste stifta bekantskap med i sin utbildning. Det har hävdats att texterna i läroböcker är den enda litteratur som en del människor läser (Wikman, 2004) och därför kan det anses än mer intressant att undersöka vilka skönlitterära författare som faktiskt inkluderas i sådana läroböcker och vilka författare eleverna får möta genom dessa. Landmark och Wiklund (2012) lyfter vidare betydelsen av att andraspråkselever bör ges möjligheter till att relatera till sin personliga bakgrund och världsuppfattning när de läser texter. Det anses vara av vikt att aktivera elevers tidigare kunskaper vid litteraturläsning och nödvändigt med igenkänning för att engagera dem. Därmed fungerar inte ett undervisningsinnehåll som enbart reflekterar majoritetselevens erfarenheter och värderingar. För om andraspråkseleven ständigt påminns om att "svensknormen" eller "den europeiska normen" är det enda rätta, genom att bland annat endast mötas av den svenska och den västerländska litterära kanon, finns det en chans att en del elever inte kommer att tycka att deras tidigare kunskaper och erfarenheter är av värde. Det kan därför anses av vikt att ha det här i åtanke vid planering av vilka texter och författare som ska inkluderas i undervisningen.

Skolverket (2011) betonar slutligen även att varje elev som har slutfört en gymnasieutbildning ska kunna "söka sig till [...] skönlitteratur [...] som en källa till kunskap, självinsikt och glädje" (s. 9) och ett hjälpmedel för att uppnå det här kan vara att i mycket större utsträckning inkludera texter skrivna av författare ur marginaliserade grupper i undervisningen. Detta för att fler elever ska få möjligheter till att uppleva igenkänning i texterna och känna att deras tidigare kunskaper och erfarenheter är av värde för att senare i livet möjligtvis vilja söka sig till just skönlitteratur som en källa till "kunskap, självinsikt och glädje" (s. 9).

2 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att undersöka om läroböcker utgivna efter Gy11s införande är mer jämställda, än läroböcker utgivna innan Gy11, vad gäller förekomsten av kvinnliga och manliga europeiska och utomeuropeiska författare. Med grund i Skolverkets (2011) riktlinjer kring att eleverna ska få läsa skönlitteratur författad av såväl kvinnor som män från olika kulturer och delar av världen samt de värden av jämställdhet mellan könen och alla människors lika värde som skolan ska förmedla och gestalta, ämnas följande frågeställningar besvaras:

- I vilken grad representeras kvinnliga respektive manliga europeiska och utomeuropeiska skönlitterära författare i läroböckerna?
- Vilket slags utrymme får respektive grupp i läroböckerna?
- Betonas författarnas kön och etnicitet i beskrivningarna av författarna samt förekommer sådan betoning för samtliga grupper?

Genom att undersöka följande frågeställningar är målet att påvisa om läroboken har en jämn fördelning mellan könen på författarna och om författare från andra delar av världen än Europa inkluderas i dem. Förmedlar och gestaltar läroböckerna värdena ”alla människors lika värde” och ”jämsliddhet mellan kvinnor och män” (Skolverket 2011, s. 5), så som Skolverket vill att utbildningen ska, i valet av de inkluderade skönlitterära författarna? Hypotesen för den här studien är att resultatet kommer att likna tidigare forskningsresultat vad gäller den europeiske, manlige författarens dominans i läroböcker. Förhoppningen är dock att kunna identifiera en jämn fördelning mellan könen och inkludering av utomeuropeiska författare.

3 Teoretiska utgångspunkter

I det här avsnittet lyfts tre teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för studien. Med hjälp av dem tolkas sedan den data som har tagits fram genom att undersöka om de nedannämnda perspektiven reproduceras i de analyserade läroboksdiskurserna.

3.1 Diskursiva praktiker

Diskurs är ett komplext begrepp på grund av de många olika definitioner som existerar. En vanlig definition inom det lingvistiska fältet är att diskurs hänvisar till stickprov av antingen muntligt eller skriftligt språk. Den sortens diskurs benämns som ”text” och något som lingvister finner intressant att undersöka i sådana diskurser är så väl interaktionen mellan talare och lyssnare, skribent och läsare som den situationella kontexten av språkanvändningen. Begreppet diskurs kan även hänvisa till den sortens språk som används i olika slags sociala sammanhang, så som ”reklamdiskurs” eller ”klassrumsdiskurs” (Fairclough 1992, s. 3). Alla diskursiva händelser bör ses utifrån de tre variablerna text, diskursiv praktik och social praktik och begreppet ”text” hänvisar till all sorts muntlig eller skriftlig produktion och därför kan läroböcker ses som en sorts text och en sorts diskurs.

Fairclough (1992) ser språkanvändning som en form av social praktik snarare än en individuell aktivitet. Han anser att det finns ett samband mellan diskurs och social

struktur, då en diskurs är formad av samhällets sociala strukturer på alla möjliga nivåer så som klass, normer och sociala relationer. Han betonar även att en diskurs varierar beroende på, samt påverkas av, den sociala domänen eller det institutionella ramverket den förekommer i. Diskurser bidrar till konstruktioner av sociala identiteter och subjektpositioner. De bidrar även till konstruktionen av sociala relationer mellan människor och konstruktioner av de system för kunskap och tro som existerar i samhället. Diskursiva praktiker bidrar helt enkelt till att reproducera samhället som det är, med dess identiteter, relationer och system för kunskap och tro om världen. Det som förekommer i en diskurs kan därmed anses vara påverkat av det samhälle en lever i och innehålla till exempel synliga eller dolda samhällsnormer. Därför var det intressant att undersöka om nedanstående tankesätt reproducerades i de analyserade läroboksdiskurserna. Däremot används inte Faircloughs (1992) metod kritisk diskursanalys (KDA) i denna studie då ett kvantitativt förhållningssätt ansågs överensstämma mer med studiens syfte och frågeställningar.

3.2 Isärhållandet av könen och mannen som norm

Hirdman (1988) frilägger genussystemets två logiker, varav den ena benämns som *isärhållandets logik* och den andra logiken som *normtänkandets logik*. Isärhållandets logik innebär uppdelningen av manligt och kvinnligt, vilket har visat sig vara ”en segregering som upprätthålls under hela 1900-talet” (Williams 1997, s. 26) i litteraturböcker. Den andra logiken, normtänkandets logik, som bygger på den tidigare logiken, gör män till den måttstock som kvinnan mäts utefter. Mannen ses som norm (Hirdman, 1988) och kvinnan ses som underordnad mannen. Denna norm bygger på en djupt kulturellt nedärvd självklarhet och gör sig påmind även i det svenska språket där ordet ”man” används som synonym till ordet ”jag” och dessutom även står för ord som ”människa, person, individ” (Hirdman 2001, s. 60-61).

Williams (1997) undersökte om ett sådant könsideologiskt synsätt framträdde i svenska litteraturhistorieböcker och om ovannämnda logiker kunde urskiljas. Kanonbildning och litteraturhistorieskrivning ur ett könsperspektiv i svenska litteraturhistoriska översiktsverk studerades med fokus på hur många kvinnor och män som fick en plats i böckerna och hur stort utrymme respektive kön fick. Studien utfördes genom att räkna antalet rader och antalet inkluderade författare i litteraturhistorieböckerna och det betonades att ”tillsammans med den kvalitativa analysen ger siffrorna en tydlig bild av litteraturhistoriernas prioriteringar och urval” (s.

19). En avgränsning till litteraturen från 1880-talet, 1930-talet och 1960-1980-talet gjordes med motiveringen att:

Under 1880-talet publicerade sig kvinnliga författare mer än någonsin tidigare och de deltog också i samtidens offentliga litterära och könspolitiska samtal. Även under 1930-talet var frågorna om kvinnoyn, sexualitet och köns jämställdhet ytterst aktuella och litteraturens förnyelse genom arbetarförfattarnas genombrott blev en unik företeelse i litteraturhistorien. Närmare vår egen samtid, under perioden 1965-1985, har litteraturens politiska innebörd och den feministiska rörelsens framväxt satt avgörande spår i vår skönlitteratur (s. 12).

Årtalen blev med andra ord utvalda på grund av att kvinnorna fick, och tog sig, mer plats i den litterära världen. Resultatet visade att genussystemets två logiker präglade litteraturhistorieskrivningen i de undersökta verken. Detta trots att det förekom en hel del forskning redan på 1980-talet som ämnade att placera kvinnor på den litterära kartan och den revidering av läromedlen som följde forskningen (Graeske, 2008). Männen var den måttstock mot vilken kvinnorna mättes och isärhållandets princip gällde i böckerna. ”Kvinnorna placeras under egna rubriker och skriver ”kvinnolitteratur”, ”damromaner” eller ”kvinnlig problemlitteratur”, medan männens litteratur beskrivs ur ett mer allmänmänskligt, könsneutralt perspektiv” (Williams 1997, s. 95). Just på grund av kvinnornas kön, att de tillhör *det andra könet*, särbehandlades de och placerades i särskilda ”kvinnofack”. Det här visade på den rådande mansnormen. Trots att de kvinnliga författarna i vissa av böckerna fick ett relativt generöst utrymme ”så vidmakthålls ändå den manliga normen och den könsbaserade segregationen” (s. 20). Den slutsats som drogs var helt enkelt att när det gäller 1900-talets svenska litteraturhistorieskrivning var den manlige författaren norm och den kvinnliga författaren marginaliserad.

Med grund i Hirdmans (1988) *isärhållandets logik* och *normtänkandets logik* samt det resultat som Williams (1997) studie visade var syftet med det här uppsatsarbetet att utföra en liknande undersökning för att identifiera om logikerna reproducerades och urskildes i valet av, och presentationen av, skönlitterära författare i svenska som andraspråksläroböcker. Betonades de kvinnliga författarna som just kvinnliga författare i diskurserna? Förekom en jämn fördelning av manliga och kvinnliga författare eller var det mannen som var norm även i de här böckerna? Speglande lärobokens diskurs det resultat som tidigare visats eller identifierades en förbättring?

3.3 "De Andra"

Den sista teoretiska utgångspunkten för studien var ett postkolonialt perspektiv. Postkolonialism betecknar en rad frågeställningar som handlar om sambanden mellan kultur och imperialism och prefixet "post-" ifrågasätts då kolonialismen inte endast tillhör det förflutna enligt det postkoloniala perspektivet. Begreppet bör inte ses som "en beteckning för en periodisering där avkoloniseringen innebär en komplett brytning med det koloniala" (Thörn, Eriksson & Eriksson 1999, s. 16) utan postkoloniala tänkare anser att kolonialismen fortfarande i hög grad präglar världen än idag. Även om det globala samhället vi lever i nu skiljer sig från den koloniala eran i aspekter så som ekonomi, politik och kultur så anses världen fortsatt präglas av det koloniala synsättet. Det anses leva vidare, inte minst i västvärlden, genom etnisk segregation och stereotypiska föreställningar om "de Andra" (Hammarén & Johansson, 2009).

Många menar att Said (1993) med sin bok *Orientalism* startade den postkoloniala teoribildningen och debatten. Boken har blivit ett verk som många postkoloniala teoretiker har kommit att förhålla sig till, kritisera samt utveckla. I den analyseras "hur kunskap om de Andra konstrueras i olika typer av västerländska texter om "Orienten" (Thörn, Eriksson & Eriksson 1999, s. 20) och det klargörs att orientalismen fungerade som ett starkt stöd för kolonialmakternas dominans. Detta för att de porträtterade österlandet som västerlandets "diskursiva Andra" vilket stärkte västerlandets självbild som överlägsen civilisation. Öst och väst konstruerades som varandras motpoler och tilldelades skilda attribut (Thörn, Eriksson & Eriksson, 1999; Said, 1993). I boken betonas det att orientalismen med dess representationer av "Orienten", östlandet, som "de Andra" existerar än idag, om än inte ännu starkare nu än tidigare med tanke på relationen mellan maktpolitik och massmedias inflytande i världen. Det postkoloniala forskningsfältet är vidare starkt influerat av poststrukturalismen som betonar "språkets betydelse för skapandet av identiteter, institutioner och politik" (Thörn, Eriksson & Eriksson 1999, s. 17). Inom poststrukturalismen är intentionen att visa hur världen struktureras genom språkliga praktiker och studerar därför "språk såsom det utövas i sociala praktiker" (s. 18), vilket överensstämmer med Faircloughs (1992) tankar kring diskurser. En metod som anses lämplig enligt det här perspektivet är diskursanalyser, vilka utger en chans att ifrågasätta och bekämpa bland annat de eurocentriska och rasistiska föreställningar och praktiker som existerar i en viss diskurs (Thörn, Eriksson & Eriksson, 1999). Inom ramen för den här studien används dock inte specifikt diskursanalys som metod på grund av att ett kvantitativt förhållningssätt där förekomsten av utomeuropeiska författare räknades ansågs mer relevant för att

identifiera om de fick lika stort utrymme som de europeiska författarna. Vidare undersöks det om specifika ordval har gjorts vid beskrivning av de utomeuropeiska författarna för att se om ordvalet skiljer sig beroende på om författaren är från Europa eller inte. På så sätt kan studien visa om utomeuropeiska författare presenteras som ”de Andra” i de undersökta läromedelsdiskurserna och om det koloniala synsätt som fortfarande anses prägla världen visar sig i läromedlet.

4 Tidigare forskning

I det här stycket lyfts tidigare läromedelsanalyser med fokus på genus och etnicitet i ämnena svenska, samhällskunskap, historia och svenska som andraspråk som har utförts innan Gylls införande som alla visar på marginalisering av kvinnliga och utomeuropeiska författare av skönlitteratur. Utifrån dessa resultat är det av vikt att undersöka om nyare läromedel påvisar liknande resultat trots Skolverkets riktlinjer.

I en avhandling i litteraturvetenskap undersöktes läromedel från 1910 till 1945 i litteratur för gymnasiet med syftet att granska urvalet i den litterära kanon som de representerar (Brink, 1992). Det resultat som anses relevant för det här uppsatsarbetet är från studien av fyra litteraturhistorieböcker, då kapitlen som ska studeras i den här uppsatsen berör specifikt litteraturhistoria. I avhandlingen definieras den litterära kanon som ”den relativt fast fixerade grupp av verk och författarskap som konstituerar den allmänt accepterade bilden av litteraturens historia” (s. 233) och resultatet visade klara skillnader i det utrymme författarna fick och att vilka författare som ansågs tillhöra kanon ändrades något med tiden. Kanonbildningsprocessen förutsätter att vissa författare slås ut när nya tillkommer och resultatet visade att nittitalister såsom Lagerlöf och Strindberg klättrade i hierarkin och stadgades i kanon ju nyare läromedlet var. Trots detta var samsynen slående i de fyra olika litteraturhistorieböckerna vad gällde vilka de främsta författarna och viktigaste verken var. Resultatet visade även tydligt att de manliga författarna dominerade och att utrymmet för kvinnliga författarskap var begränsat.

I en annan avhandling undersöktes vilken ideologiproduktion som kom till uttryck i fem läroböcker på SFI-nivå och i vilken utsträckning läroböckernas ideologiproduktion avvek från varandra (Mattlar, 2008). I den kvantitativa analysen av samtliga fem läroböcker påvisades en ojämn könsfördelning gällande bland annat nämnda historiska och nu levande personer så som skönlitterära författare, där männen dominerade. Den ena läroboken hade dock till skillnad från de andra en relativt hög andel kvinnor, 42%, vilket eventuellt kunde betraktas som jämställt. Ytterligare en

kategori som undersöktes var etnicitetskategorin. Ett icke-västerländskt ursprung representerades i ytterst liten mån och därför drogs slutsatsen att samtliga läroböcker förutom den ena hade eurocentriskt fokus. ”Det som ligger utanför den västerländska kulturfären marginaliseras” (s. 79) och det gällde i ännu högre grad icke-västerländska kvinnor. Vikten av att lärare hittar kompletterande undervisningsmaterial som väger upp den enskilda lärobokens brister betonades slutligen samt att den enskilde läraren bör problematisera, anpassa och komplettera den.

Motiverad av att tidigare läromedelsforskning visade brister i läromedel vad gäller genusperspektiv och skolans värdegrund samt av att svenskämnet saknade en liknande studie, utfördes en studie av tre läromedel för gymnasiet i ämnet svenska med utgångspunkt i begreppen värdegrund och genus (Graeske, 2010). Syftet var att undersöka hur tidigare forskning har kommit nya läromedel till godo och hur genus och värdegrundsfrågor har integrerats i skolans läromedel. En avgränsning gjordes till 1900-talets litteraturhistorieskrivning, då det ansågs vara det decennium då marginaliserade grupper alltmer uppmärksammades. I de tre läroböckerna påvisades en manlig, västerländsk dominans. Kvinnor var inte endast underrepresenterade kvantitativt utan även kvalitativt förespråkades en västerländsk, manlig diskurs. De kvinnliga författarna som fick lovord beskrevs i första hand som just ”kvinnliga författare” och fick därför inte den genistatus som de stora manliga författarna tenderade att få. Något som ansågs som uppseendeväckande var även det låga antalet utomeuropeiska kvinnliga författare. Vidare visade resultatet att det nationella ursprunget ofta nämndes i de få utomeuropeiska författarporträtten som förekom. Dessa författare tenderade därför ”att bli en röst för ett underminerat kollektiv som får representera >>de andra<<” (Graeske 2010, s. 126). I ett författarporträtt av en manlig, utomeuropeisk författare betonades hans bakgrund och härkomst och han beskrevs som ”Afrikas röst”. Hans författargärning framställdes som exotisk i den västerländska läsarens ögon och västerlandet framstod som en kontrast till Afrika. Kontinenterna definierades inte närmare, vilket ansågs förstärka ett vi och de-tänkande där västerlandet ses som normen och Afrika som andrafierat. Slutligen betonades det även i den här studien att det är tydligt att en lärobok inte räcker i dagens klassrum, utan att materialet bör kompletteras med fler läromedel, böcker och databaser.

Den sista tidigare forskningen som lyfts här är två rapporter (Ohlander, 2010a; 2010b). Delegationen för jämställdhet (DEJA) delade ut uppdraget att granska läromedel i samhällskunskap och historia med fokus på att granska jämställdheten i dem. Fyra samhällskunskapsläromedel och en lärarhandledning granskades i den första

rapporten och läromedlen riktade sig mot grundskolans tidigare år till och med gymnasienivå. Utgångspunkten för studien var jämställdhet mellan könen i läromedlen och för att jämställdhetsaspekter skulle kunna tillgodoses ansågs en självklar utgångspunkt vara att flickor/kvinnor och pojkar/män förutsattes ha samma värde och att de fick motsvarande uppmärksamhet. Resultaten visade att det fanns en generell övervikt av män bland namngivna personer. Den anonyma huvudpersonen i läroboken för grundskolans senare år tenderade att vara en man, utan att det någonsin diskuterades eller ifrågasattes. Kvinnorna förbigicks eller togs med som något utanför det normala, något "extra" (s. 71). Det betonades dock att "en viss manlig överrepresentation kan vara rimlig med tanke på den manliga dominansen på framskjutna poster i historien och också i dagens samhälle" (s. 72). Sammanfattningsvis visade dock granskningen på att läromedlen brast gällande jämställdhet mellan könen.

Fortsättningsvis utfördes motsvarande granskning av läromedel i ämnet historia (Ohlander, 2010b). Granskningen behandlade fyra läroböcker och en lärarhandledning i historia från grundskolenivå till gymnasienivå. Läroböckerna visade likartade mönster där det manliga perspektivet dominerade. Män, enskilda och i grupp, överrepresenterades och kvinnors historia var minimalt representerad. Få kvinnor var namngivna i samtliga läroböcker. I granskningen betonades att läroplan och kursplaner inte följdes ifråga om jämställdhet då kvinnornas historia inte betraktats som lika viktig som männens samt på grund av den avgörande dominansen av män. Mannen, hans liv och verksamhet, presenterades som norm och huvudperson.

5 Metod och material

Nedan diskuteras metodval och material.

5.1 Val av undersökningsmetod

Då det primära materialet för den här studien var skriven text, i form av två läroböcker i ämnet svenska som andraspråk, användes metoden dokumentär forskning (Denscombe, 2016). Sådan forskning hanterar dokument som den primära datakällan och skiljer sig därför från andra metoder som intervjuer eller observationer som hanterar människor som primär datakälla. Dokument ses som en permanent handling som består under en lång tid efter att det har producerats, om inte för evigt, och anses därför vara relevant data för samhällsvetenskaplig forskning. Dokument hänvisar till skriven text i form av exempelvis böcker, artiklar, webbsidor, sociala medier och bilder. Dokumentär forskning innebär vanligtvis inte en ren faktainsamling från de valda dokumenten utan

brukar även innefatta en tolkning av dokumenten och ett sökande efter ”dolda innebörder och strukturer” (s. 319) i dem. Studiens teoretiska perspektiv ansågs därför stämma väl överens med valet av metod då specifika aspekter undersöktes och tolkades. Ytterligare en aspekt som bidrog till metodvalet var dokumentära källors lättillgänglighet. Stora informationsmängder som inte innebär några stora kostnader eller tidsfördröjningar fanns på ett bekvämt avstånd och dessutom innebär sådana källor vanligtvis färre problem än när människor är involverade som datakälla. I vissa fall kan dock dokumentära källor vara svåra att nå om dess tillgänglighet har begränsats av någon särskild anledning, vilket då kan skapa problem för forskaren vid insamling av källor. Tillgängligheten av läroböckerna var däremot inte något problem för den här studien.

Vidare var studien kvantitativ då siffror till största delen användes som analysenhet. Numeriska data är ”objektiva” och existerar oberoende av forskaren och förknippas därför med forskarens opartiskhet, vilket ansågs relevant i relation till studiens syfte och frågeställningar. Dock förknippas kvantitativ forskning ofta med storskaliga studier, vilket inte överensstämmer med den här småskaliga studien. Den typ av kvantitativa data som samlades in var data på nominalskalenivå, vilket innebär att det som räknas är antal förekomster inom olika namngivna kategorier. Ett exempel kan vara numeriska data som samlas in om människors kön eller etnicitet, vilket överensstämmer med den sorts data som studiens syfte och frågeställningar kräver. All sådan data samlas in baserat på namngivna kategorier, såsom kvinna/man och europé/utomeuropé och räknas därefter. Den kvantitativa data som samlades in analyserades och diskuterades sedan med grund i de utvalda teoretiska perspektiven och tidigare forskning.

5.2 Undersökningsmaterial

Svenska som andraspråk 2 & 3 av Norefalk & Åkerberg (2015) är en lärobok som enligt författarna ska täcka hela det centrala innehållet i kurserna svenska som andraspråk 2 och svenska som andraspråk 3. Författarna ska ha haft kursernas övergripande syfte i fokus, det vill säga att elevens kommunikativa språkförmåga ska utvecklas och att eleven ska få stärka sin flerspråkiga identitet. De betonar att litteraturkapitlet är ett litteraturhistoriskt kapitel där eleven får både en historisk överblick och en insyn i olika kulturer. Kapitlet är kronologiskt uppbyggt och börjar i antiken och avslutas i *Efterkrigstiden 1945-*. Den del som är relevant för den här studien börjar med *Modernismen 1880-1945* på sidan 210 och avslutas i efterkrigstiden på sidan 251.

Sidorna i kapitlet är uppbyggda med brödtext, bilder, utdrag, avgränsade rutor eller rutor med lästips.

Sätt full fart – svenska som andraspråk kurs 1, 2 och 3 av Lygård (2013) beskrivs på Glerups hemsida som ”ett allt-i-ett-material för Svenska 1-3 i svenska som andraspråk, anpassat efter Gy11” (Glerups). Materialet ska utgå från färdigheterna i svenskämnet och ska gå att använda ”som en handbok för att gå igenom enskilda moment” (Glerups). Glerups beskriver litteraturdelen i boken som en utförlig genomgång av litteraturhistorien. Denne utgörs av nio kapitel som följer en kronologisk ordning från antiken till några svenska författare efter 1945. De kapitel som är relevanta för den här studien är kapitel 15 *Modernismen* och kapitel 16 *Några svenska författare efter 1945*. Det här läromedlet skiljer sig dock från det ovannämnda vad gäller indelning av författarna i de olika epokerna. Tre av de författare som i *Svenska som andraspråk 2 & 3* (Norefalk & Åkerberg, 2015) räknas till modernismen, räknas här till realismen. För att vara konsekvent räknades de tre författarna med i analysen trots detta.

5.3 Urval och avgränsningar

Ett kriterium som fanns i åtanke vid urvalet av material var att läroböckerna skulle vara utgivna efter år 2011, då de aktuella styrdokumentet för Gy11 infördes det året. Ytterligare ett kriterium var att en liknande analys inte skulle ha utförts med de utvalda läroböckerna som primärkällor. I och med att ytterst lite forskning har bedrivits på svenska som andraspråksläroböcker efter införandet av Gy11 var det inte en omöjlig uppgift att finna relevant litteratur. *Sätt full fart – Svenska som andraspråk kurs 1, 2 och 3* av Lygård (2013) och *Svenska som andraspråk 2 & 3* av Norefalk & Åkerberg (2015) är båda utgivna efter år 2011, används båda i svenska som andraspråksundervisning runt om i landet och en studie inom samma område har inte utförts med dem som primära källor.

Baserat på studiens frågeställningar och syfte gjordes vidare två relevanta avgränsningar i de utvalda läroböckerna. I och med att studiens syfte rör skönlitterära författare så avgränsades analysen till de kapitel i vardera bok som rör skönlitteratur. Kapitlen i de två böckerna skiljer sig i längd och upplägg men då de båda innehåller presentationer av skönlitterära författare var de båda tillgängliga för analys av de utvalda aspekterna för studien. Ytterligare en avgränsning gjordes. Både Graeske (2010) och Williams (1997) betonade att 1900-talet var ett decennium då marginaliserade grupper alltmer uppmärksammades (Graeske, 2010) och att 1880-talet och framåt var en tid då kvinnor tog och fick mer plats i den litterära världen (Williams, 1997). Med det

här i åtanke analyserades endast de skönlitterära författare som nämndes från 1880-talet och framåt, då resultatet möjligen kunde anses som trivialt om tidigare litterära epoker beaktades i analysen då det är ett faktum att kvinnor är nästintill frånvarande i dessa. Genom den här avgränsningen begränsades studien till en period då kvinnor i större utsträckning börjat ta plats som författare. All text inom avgränsningarna beaktades, såväl brödtext och avgränsade rutor som de lästips som förekom i den ena läroboken.

5.4 Insamlingsmetod och genomförande

Id författare	Upprepning	Namn	Kön	Etnicitet	Västerländsk	Nationalitet
6.	1	Selma Lagerlöf	2	1	1	Svensk
31.	0	Ernest Hemingway	1	2	1	Amerikan
95.	0	Vénus Khoury-Ghata	2	3	3	Fransk-libanesisk

Figur 1 synliggör hur tre skönlitterära författare kategoriserades i Excel under analysen.

De skönlitterära författare som nämndes vid namn i brödtext, avgränsande textrutor eller lästips i de aktuella kapitlen fördes in i ett Excel-dokument. Författarnas kön kategoriserades som man (1) eller kvinna (2) baserat på om författarens namn var manligt eller kvinnligt. Vid osäkerhet gjordes en Google-sökning efter pålitliga källor där könet specificerades. Författarnas etnicitet kategoriserades i det första skedet efter de två kategorierna europeisk (1) och utomeuropeisk (2) och därefter antecknades författarnas nationalitet. Etnicitet och nationalitet avgjordes med hjälp av den text som förekom i boken eller utifrån fakta som hittades med hjälp av Google-sökning. Amerikanska författare kategoriserades som utomeuropeiska fastän de tillhör ”västerlandet”. Det här problematiseras i diskussionen kring resultatet under rubrik 7.3.2. I ett senare skede lades kategorin ”Västerländsk” till för att skilja på de västerländska (1) och de icke-västerländska (2) författarna.

Ett ytterligare hinder som uppkom var att vissa författare beskrevs med både europeisk och utomeuropeisk nationalitet. Därför skapades en tredje kategori (3) för dessa. Under rubriken ”Västerländsk” behöll de kategori (3). Vidare antecknades det om författarens kön och etnicitet betonades i texten och i vilken slags text de lyftes i, det vill säga brödtext (1), avgränsad ruta (2) eller som lästips (3). De kan anses vara av olika vikt, då brödtext innehöll mest information om författaren medan avgränsade rutor gav mindre information. De författare som angavs som lästips tillskrevs ingen information alls förutom de verk som rekommenderades av dem. Sedan antecknades det om det förekom ett eller flera utdrag ur något av författarens verk och i så fall ur vad för

slags verk och hur många sidor i boken de utgjorde. Slutligen antecknades det om författaren var avbildad. Utöver nämnda aspekter antecknades även de ord och meningar som författarna beskrevs med för att senare ha möjlighet att analysera om dessa skiljde sig beroende på författarnas kön och etnicitet (Se bilaga A). Likaså antecknades det om författaren nämndes en (0) eller fler gånger (1) i läromedlet under rubriken ”Upprepning” (Se figur 1).

5.5 Bearbetning av material och analysmetod

Data organiserades och analyserades med Excel (som figur 1 under rubrik 5.4 visar) och med SPSS. Antal förekomster räknades med hjälp av valda kategorier i Excel-mallen och procentsatser räknades sedan ut baserat på dessa. Vid visualisering av data i stapeldiagram exkluderades etnicitetskategori 3, det vill säga de fem författare som i läroboken *Svenska som andraspråk 2 & 3* (Norefalk & Åkerberg, 2015) kategoriserades som både europeiska och utomeuropeiska. Detta på grund av att frågeställningarna syftade till att påvisa antalet europeiska respektive utomeuropeiska författare som förekom i läroböckerna.

5.6 Reliabilitet och validitet

Validitet syftar till datas noggrannhet och precision (Denscombe, 2016). Det hänvisar även till hur lämpligt datamaterialet är för de specifika forskningsfrågor som ska besvaras i en studie. Datamaterialet för den här studien var kvantitativa data från två läroböcker för ämnet svenska som andraspråk på gymnasienivå. I och med att studiens syfte var att undersöka i hur stor utsträckning manliga och kvinnliga författare inkluderades i läroböcker ansågs material och metod vara lämpliga för att söka besvara studiens forskningsfrågor. När data har matats in manuellt, som det har i det här fallet, finns det alltid en risk för fel i data. ”Det är forskarens skyldighet att kontrollera datafilerna mot källorna” (s. 378) och därför har data gått igenom flera gånger för att säkerställa att inga misstag gjorts.

Tillförlitlighet avser ifall det valda forskningsinstrumentet skulle ge samma resultat vid andra tillfällen oberoende av vem som utförde studien. Den kvantitativa delen av studien, det vill säga insamlandet och räknandet av författarnas kön, etnicitet och utrymme bör ge samma resultat oavsett vem som utför studien med samma material, urval och avgränsningar. Dock kan den mer kvalitativa delen, det vill säga diskussionen kopplad till teoretiska utgångspunkter samt tidigare forskning, anses mindre tillförlitlig då forskarens ”jag” har en tendens att vara nära knutet till studien i

kvalitativ forskning. Det är därmed inte säkert att en annan forskare skulle dra liknande slutsatser utifrån resultatet, teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning.

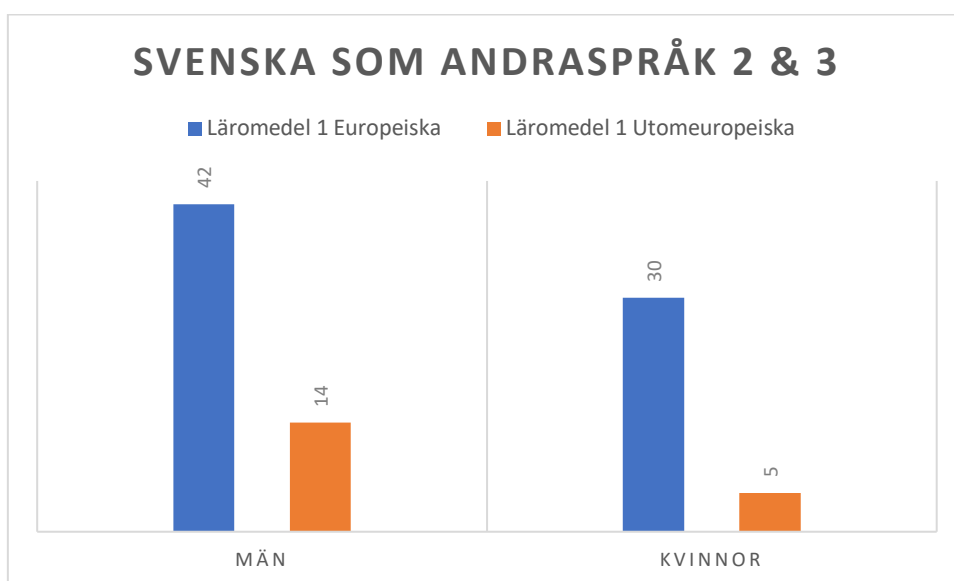
6 Resultat

Nedan presenteras studiens resultat under underrubrikerna *antal*, *utrymme* och *betoning av kön och etnicitet*.

6.1 Svenska som andraspråk 2 & 3

6.1.1 Antal

I läroboken *Svenska som andraspråk 2 & 3* av Norefalk & Åkerberg (2015) identifierades totalt 96 skönlitterära författare. Av dessa var 38 (39,6%) av kvinnligt kön och 58 (60,4%) av manligt kön. Det fanns totalt 72 (75%) europeiska författare och endast 19 (19,8%) utomeuropeiska författare. 5 författare (5,2%) kategoriserades som både europeiska och utomeuropeiska. Dessa utelämnas i figur 2 nedan.

Figur 2 visar ett stapeldiagram över hur många europeiska respektive utomeuropeiska manliga och kvinnliga författare som förekom i läroboken *Svenska som andraspråk 2 & 3* (Norefalk & Åkerberg, 2015).

Vid kombination av kön/eticitet visade resultatet att av de totalt 38 kvinnliga författarna som förekom i läroboken var 30 (78,9%) europeiska, medan endast 5 (13,2%) var utomeuropeiska. Av dessa 5 kvinnor var i sin tur 3 från Amerika. Av de totalt 58 manliga författarna som behandlades i läroboken var 42 (72,4%) europeiska, medan 14 (24,1%) var utomeuropeiska, varav 9 var amerikaner.

6.1.2 Utrymme

Vad gäller vilket utrymme vardera grupp fick visade det sig att av de 33 författare som lyftes i brödtexten utgjordes 24,2% (8) av kvinnor och 72,7% (24) av män. Av dessa var samtliga europeiska utom en manlig författare som var amerikan. I de avgränsade rutorna lyftes 17 författare totalt, varav 6 (35,2%) var kvinnor och 11 (64,7%) var män. Av kvinnorna var hälften europeiska författare och hälften utomeuropeiska – dock var 2 av de 3 utomeuropeiska amerikaner. Av männen var 5 stycken europeiska och 5 stycken utomeuropeiska. Lästipsen utgjordes av totalt 52 författare varav 25 (48,1%) var kvinnor och 27 (51,9%) var män. Av dessa var merparten, 20 kvinnor respektive 18 män, europeiska. 2 kvinnliga författare var utomeuropeiska, varav den ena var amerikan. 8 manliga författare var utomeuropeiska, varav alla utom en var amerikaner.

Av de sammanlagt 7,75 sidor utdrag som förekom i läroboken utgjordes sammanlagt 0,75 sidor av utdrag ur 2 kvinnliga författares skönlitteratur medan 7 sidor var ur 9 manliga författares skönlitteratur. Av de 7,75 sidor utdrag som förekom utgjordes 3 av en manlig utomeuropeisk författare från Amerika, resten av europeiska författare. Fortsättningsvis var 5 av de sammanlagt 13 avbildningar av författare som förekom i läroboken av kvinnliga författare medan 8 av dem var av manliga. Endast ett av porträtten var av en utomeuropeisk författare och denne var en man från Amerika.

Resultaten visade sammanfattningsvis på en manlig dominans i lärobokens inkluderade författare, både till antalet och till utrymmet. Inom texttypen avgränsade rutor fick dock båda könen i stort sett lika mycket utrymme med antalet 25 kvinnor respektive 27 män. Utöver det visade resultaten en tydlig dominans av män. Likaså dominerade europeiska författare inom de båda könen vad gäller antal och utrymme. Utomeuropeiska författare utgjorde endast ca 20% av läromedlets skönlitterära författare och av dessa 19 författare var 12 från Amerika, som trots allt är ett land som tillhör den västerländska kulturen. Av de 7 utomeuropeiska författare som inte var från Amerika förekom ingen av dem i brödtexten, utan de lyftes i avgränsade rutor eller som lästips, som gav mindre information om författarna än vad som gavs i brödtexten.

6.1.3 Betoning av kön och etnicitet

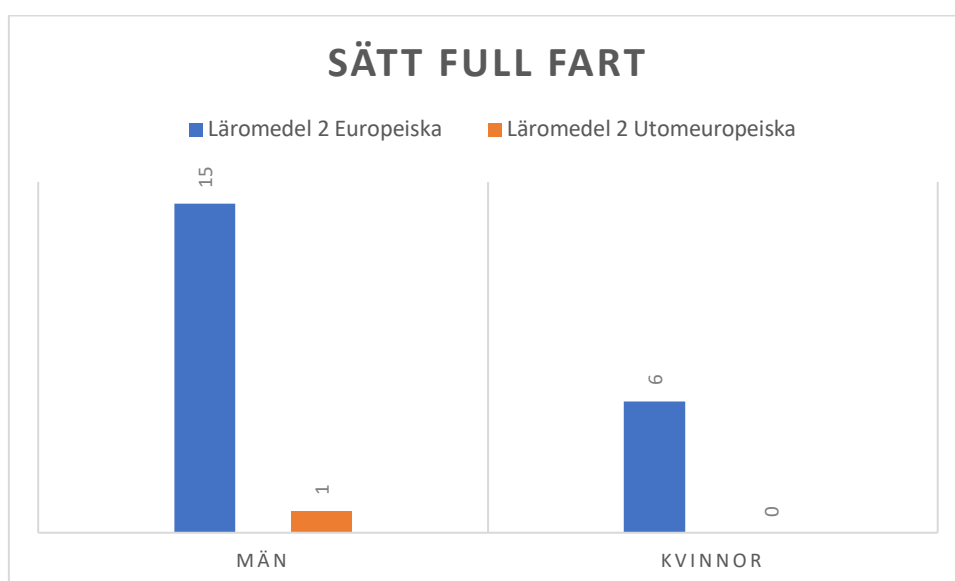
Vid analys av eventuell betoning av författarnas kön och etnicitet visade resultatet att kön endast betonades en gång i de 42 författarbeskrivningar som förekom i läroboken. Det var i presentationen av en kvinnlig europeisk författare där det betonades i första meningen att ”de flesta arbetarförfattarna var män men en av de mest välkända var

kvinna” (Se bilaga A, Moa Martinsson s. II). Kön betonades i övrigt inte i de andra beskrivningarna. Däremot betonades 21 manliga, europeiska författares etnicitet och 6 manliga, utomeuropeiska författares. Vidare betonades 6 kvinnliga, europeiska författares etnicitet samt 2 kvinnliga, utomeuropeiska författares. Detta genom att betona deras nationalitet, var de är uppväxta eller genom beskrivningar som ”en av Sveriges mest betydelsefulla och produktiva författare” (Se bilaga A, August Strindberg s. I). Av de 42 författarbeskrivningar som förekom var det därför endast 7 vars etnicitet inte betonades och de var både europeiska och utomeuropeiska författare. Eftersom kön endast betonades en gång i läroboken var det svårt att avgöra om betoningarna skiljde sig beroende på författarnas kön och etnicitet. Dock var det tydligt att kön endast betonades för en europeisk författare av kvinnligt kön. Etnicitetsbetoningarna skiljde sig inte betydligt beroende på om författarna var europeiska eller utomeuropeiska. ”Svensk” och ”irländaren” betonades såväl som ”chilenskan” och ”colombianen”.

6.2 Sätt full fart - Svenska som andraspråk 1, 2 och 3

6.2.1 Antal

I läroboken *Sätt full fart – Svenska som andraspråk 1, 2 och 3* av Lygård (2013) identifierades 22 skönlitterära författare. Av dessa var 6 (27,3%) av kvinnligt kön och 16 (72,3%) av manligt kön. Av de behandlade författarna var endast en utomeuropeisk (amerikansk man). Det här resultatet visade att europeiska författare utgjorde 95,45% av förekommande författare i boken medan utomeuropeiska endast utgjorde 4,55%.

Figur 3 visar ett stapeldiagram över hur många europeiska respektive utomeuropeiska manliga och kvinnliga författare som förekom i läroboken Sätt full fart - Svenska som andraspråk 1, 2 och 3 (Lygård 2013).

Vid kombination av kön/etnicitet var alltså samtliga 6 kvinnliga författare som behandlades i läroboken europeiska. Av de totalt 16 manliga författarna som behandlades i läroboken var 15 (93,75%) européer, medan 1 (6,25%) var utomeuropeisk (amerikan). Resultatet visade därför sammanfattningsvis att manliga, europeiska författare dominerade i läroboken. Specifikt inkluderades inte en icke-västerländsk författare i det här läromedlet över huvud taget, då den enda utomeuropeiska författaren som fick plats var från Amerika.

6.2.2 Utrymme

I och med att den här läroboken är uppbyggd på ett annat vis än den föregående, behandlas samtliga författare i brödtexten. Därför fick författarna samma slags utrymme oavsett kön, men inte samma antal då männen som tidigare nämnts utgjorde 72,7% av författarna i läroboken. Av de sammanlagt 5 sidor utdrag som förekom i läroboken utgjordes sammanlagt 1,75 sidor av utdrag ur 4 kvinnliga författares skönlitteratur medan resterande 3,25 sidor var ur 9 manliga författares skönlitteratur. Av de 5 sidor utdrag som förekom var alla av europeiska författare. Av de sammanlagt 6 avbildningar av författarna som förekom i läroboken var 2 av dem av kvinnliga författare medan 4 av dem var av manliga. En manlig författare porträtterades i 2 bilder. Den utomeuropeiska författaren var inte avbildad i läroboken. Det här visade sammanfattningsvis att de europeiska männen även dominerade vad gäller utrymmet författarna fick i läroboken.

6.2.3 Betoning av kön och etnicitet

Vid analys av eventuell betoning av författarnas kön och etnicitet visade resultatet att kön betonades 3 gånger i de 21 författarbeskrivningar som förekom i läroboken. Dessa förekom i presentationer av tre kvinnliga, europeiska författare. Betoningarna markerade att den ena författaren ”framträdde själv gärna lite grann som ”klok gumma”” (Se bilaga A, Selma Lagerlöf s. IV), den andra markerades som ”en finlandssvensk kvinna” (Se bilaga A, Edith Södergran s. IV) och den tredje beskrevs med att ”riktigt lyckad som symbol för den nya, medvetna kvinnan var hon inte” (Se bilaga A, Sonja Åkesson s. IV). Kön betonades inte i resterande författarbeskrivningar, vilket visade att kön endast betonas för författare av kvinnligt kön även i det här läromedlet. I 15 av de 21 beskrivningarna betonades författarnas etnicitet. De författare

som inte var från Sverige betonades främst utefter nationalitet så som ”tysken”, ”fransmannen”, ”irländaren” och ”amerikanen”. De svenska författarnas etnicitet betonades främst med beskrivningar som ”att han hör till Sveriges absolut främsta författare är självklart” och ”den svenska litteraturens unga geni”. De svenska författarna betonades därför inte specifikt med samma ord som resterande, ändock betonades det varifrån de kom. Av de 21 författarbeskrivningar som förekom var det endast 6 stycken vars etnicitet inte betonades och dessa var både kvinnliga och manliga europeiska författare. Den utomeuropeiske författarens etnicitet betonades såväl som de europeiskas.

7 Analys och diskussion

7.1 Inledning

Syftet med studien var undersöka om läroböcker utgivna efter Gy11s införande var mer jämställda, än läroböcker utgivna innan Gy11, vad gäller förekomsten av kvinnliga och manliga europeiska och utomeuropeiska författare. Med grund i Skolverkets (2011) riktlinjer kring att eleverna ska få läsa skönlitteratur författad av såväl kvinnor som män från olika kulturer och delar av världen samt de värden skolan ska förmedla och gestalta, räknades förekomsten av kvinnliga respektive manliga skönlitterära författare samt förekomsten av europeiska respektive utomeuropeiska skönlitterära författare i läroböckerna. Hur fördelningen såg ut vid kombination av de nämnda faktorerna samt vilket slags utrymme respektive grupp fick var även ämnat att besvaras, samt om det fanns skillnader i hur författarnas kön och etnicitet betonades i författarbeskrivningarna. Förhoppningen med studien var att påvisa att läroboken hade en jämn fördelning mellan manliga och kvinnliga skönlitterära författare och att författare från andra delar av världen än Europa inkluderades i de undersökta böckerna. Dock visade sig resultaten stämma väl överens med studiens hypotes, då den europeiske, manliga författaren fortsatt dominerade i båda läroböckerböckerna liksom i den tidigare berörda forskningens resultat. Detta både till antal och till utrymmet i böckerna. Kvinnliga och icke-västerländska författare marginaliserades med andra ord även i de här läroböckerna. Vad gäller betoning av kön och etnicitet skiljde sig dock resultaten något från vad som hade kunnat förväntas utifrån tidigare studiers resultat. kön och etnicitet betonades inte på samma vis som i den tidigare forskningen, vilket diskuteras vidare under rubrik 7.3.1 och 7.3.2.

7.2 Metoddiskussion

Metodvalet för studien fungerade bra för att få en bild av fördelningen av författarnas kön och etnicitet samt för att besvara studiens frågeställningar. En svårighet som uppkom vid analysen, som tidigare har nämnts, var att vissa författare räknades som både europeiska och utomeuropeiska och krävde därför en egen kategori, som sedan uteslöts från vidare analys, då de var få till antalet och inte exakt passade in på de grupper som studien jämförde. En annan svårighet var att kategorierna europeisk och utomeuropeisk inte fångade aspekten av vilka författare som var västerländska och icke-västerländska. Amerikaner kategoriserades som utomeuropéer även om Amerika uppenbart tillhör västerlandet och den västerländska kulturen. Det här var av vikt att urskilja i resultatet, med tanke på studiens teoretiska utgångspunkter samt den tidigare forskning som har berörts. Under analysens gång används termerna västerländsk respektive icke-västerländsk författare mer än vad europeisk respektive utomeuropeisk gör, eftersom förekomsten av de amerikanska författarna vägs in med de europeiska. Om studien hade gjorts om idag så hade eventuellt en uträkning av västerländska respektive icke-västerländska författares förekomst från början, istället för europeiska respektive utomeuropeiska författares, varit mer av värde för studien. Dock kan det anses diffust att urskilja exakt vilka länder som är västerländska respektive icke-västerländska och därmed ansågs kategoriseringen av europeisk respektive utomeuropeisk som mer rimlig. Vidare är det även av vikt att betona att materialet för den här studien är litet och därmed kan inte resultaten anses som generella för, eller applicerbara på, alla läroböcker inom ämnet svenska som andraspråk för gymnasiet.

7.3 Resultatdiskussion

7.3.1 Isärhållandet av könen och mannen som norm

Resultaten visar, liksom Brinks (1992), Mattlars (2008), Graeskes (2010) och Ohlanders (2010a&b) resultat, att de manliga skönlitterära författarna dominerar i antal även i dessa två läroböcker. Med 60,4% manliga författare i *Svenska som andraspråk 2 & 3* (Norefalk & Åkerberg, 2015) respektive 72,3% i *Sätt full fart – Svenska som andraspråk 1, 2 och 3* (Lygård, 2013) påvisas det att det inte förekommer en jämn fördelning mellan kvinnliga och manliga författare i läroböckerna. Männerna dominerar till antalet och även till utrymme, både vad gäller mängden utdrag ur litterära verk, brödtextutrymme samt porträtt. Den enda aspekten där det är nästintill jämställt mellan könen är i antalet författare som lyfts som lästips i läroboken *Svenska som andraspråk 2*

& 3 (Norefalk & Åkerberg, 2015), där det är ungefär hälften av vardera kön. För att jämställdhetsaspekter skulle kunna tillgodoseas i Ohlanders (2010a; 2010b) studier ansågs det vara en självklar utgångspunkt att flickor/kvinnor och pojkar/män förutsattes ha samma värde och att de fick motsvarande uppmärksamhet i läromedlen. Utifrån den här utgångspunkten kan de undersökta läromedlen anses som ojämsställda, i och med att männen får mer utrymme och uppmärksamhet i böckerna, vilket kan anses påvisa att de manliga författarna är av större värde än de kvinnliga författarna. Hirdmans (1988) ena logik, *normtänkandets logik*, reproduceras därmed även i de undersökta läroböckerna liksom Williams (1997) fann i sin studie av andra läromedel. Mannen är normen i läroböckerna och kvinnan är fortfarande marginaliserad. Detta trots att det förekommit en hel del revidering av litteraturlistor de senaste decennierna (Landmark & Wiklund, 2012) på grund av tidigare forskningsresultat som påvisat en ojämn fördelning. Trots att en avgränsning gjordes till en tid då kvinnor tog mer plats i den litterära världen (Williams, 1997) och en tid då marginaliserade grupper allt mer uppmärksammades (Graeske, 2010) visade sig de manliga författarna fortsatt vara den rådande normen.

Resultaten visade dock att Hirdmans (1988) andra logik, *isärhållandets logik*, inte reproducerades eller urskildes på samma sätt som i Williams (1997) resultat. Visserligen särhålls könen i och med att mannen dominerar och kvinnan marginaliseras, dock placeras inte kvinnorna under specifika särhållande rubriker såsom ”kvinnolitteratur” eller ”damromaner” i läroböckerna så som Williams (1997) fann i sin studie. I de undersökta läromedelsdiskurserna särbehandlas inte kvinnorna genom att placeras i särskilda ”kvinnofack” (Williams, 1997) eller genom att beskrivas som specifikt >>kvinnliga författare<< (Graeske, 2010) med betoning på ”kvinnlig”. Även kvinnorna, liksom männen, beskrivs med könsneutrala ord som ”författare” och inte en enda gång betonas en kvinna som just en ”kvinnlig författare” som Graeske (2010) fann i sin studie av andra läromedel inom ämnet svenska. Det här kan därmed ses som en positiv förändring gentemot Williams (1997) och Graeskes (2010) tidigare resultat som båda präglades av och reproducerade *isärhållandets logik* (Hirdman, 1988). Ändock betonas kön vid ett fåtal gånger i läroböckerna och dessa betoningar uppkommer endast i beskrivningar av just kvinnliga författare. Det betonas att Selma Lagerlöf ”framträdde själv gärna lite grann som ”klok gumma”” (Se bilaga A, s. IV), att Edith Södergran var ”en finlandssvensk kvinna” (Se bilaga A, s. IV) och att ”riktigt lyckad som symbol för den nya, medvetna kvinnan var hon inte” (Se bilaga A, s. IV), Sonja Åkesson. Det kan återigen tyda på *normtänkandets logik*, där mannen anses vara norm. För inte betonas det någonsin att August Strindberg var specifikt en man, med betoning på *en man*, eller att Emilé Zola inte var en riktigt lyckad symbol för den nya, medvetna *mannen*. Här

särskiljs könen, om än i mindre mån, då kön aldrig betonas för de manliga författarna. Möjligtvis kan det ha att göra med det Hirdman (2001) talar om, att denna norm bygger på en djupt kulturellt nedärvd självklarhet som även gör sig till synes i det svenska språket, där ordet *man* står som synonym till ”människa, person, individ” (s. 60-61) och därför ses som det normala, medan *kvinnan* inte är norm och därför måste betonas. Därmed kan en anse att *isärhållandets logik* reproduceras till viss del ändå i läroböckernas diskurs, om än i mindre mån än i tidigare forskningsresultat – vilket kan ses som ett positivt resultat. Däremot är den manliga författaren dessvärre fortsatt norm, vilket inte tyder på jämställdhet mellan kvinnor och män, som är ett av de värden utbildningen ska gestalta och förmedla (Skolverket 2011, s. 5).

7.3.2 ”De Andra”

Liksom Mattlars (2008) och Graeskes (2010) studiers resultat, påvisades även i de undersökta läroböckerna ett dominerande västerländskt perspektiv både sett till antalet författare och till utrymmet respektive grupp fick i läromedlen. Av de 96 namngivna författarna i *Svenska som andraspråk 2 & 3* (Norefalk & Åkerberg, 2015) var endast 19 (19,8%) utomeuropeiska. I läroboken *Sätt full fart – Svenska som andraspråk 1, 2 och 3* (Lygård, 2013) förekom endast en författare som var utomeuropeisk vilket utgjorde 4,5% av de 22 författare som lyftes i boken. Av de sammanlagt 20 utomeuropeiska författare som namngavs var 5 kvinnor och 15 män. Här bör poängteras att av de 20 inkluderade utomeuropeiska författarna var hela 13 av de från Amerika, som tillhör den västerländska kulturen. Därmed var det endast 7 författare, av alla de totalt 118 författare som namngavs i båda läroböckerna, som var icke-västerländska. Dessa 7 författare förekom i boken *Svenska som andraspråk 2 & 3* (Norefalk & Åkerberg, 2015) och lyftes till störst del i avgränsade rutor men även som ett lästips. Dessa är texttyperna som ger mindre information om författarna är vad som ges i brödtexten. I avgränsade rutor betonas främst etnicitet samt författargenre och i lästips anges endast författarens namn och det verk som rekommenderas som lästips. Inga utdrag eller porträtt förekom av de icke-västerländska författarna. *Sätt full fart – Svenska som andraspråk 1, 2 och 3* (Lygård, 2013) inkluderade inte en enda icke-västerländsk författare. Liknande resultat fann Mattlar (2008) i sin studie av andra läroböcker. I ytterst liten mån representerades ett icke-västerländskt ursprung och därför drogs slutsatsen att samtliga läroböcker förutom den ena hade eurocentriskt fokus, vilket överensstämmer med den här studiens resultat. De västerländska författarna prioriteras och de icke-västerländska marginaliseras. Det här gäller i ännu högre grad icke-västerländska kvinnor, som endast

utgjorde 2 av de sammanlagt 118 författare som namngavs. Graeske (2010) och Mattlar (2008) fann även de att icke-västerländska kvinnor marginaliserades ytterligare.

Vad gäller eventuell betoning av författarnas etnicitet visade resultatet att etnicitet betonades oavsett om författaren var europeisk eller utomeuropeisk. Att författaren var svensk betonades såväl som att författaren var amerikan, irländsk, nigerian eller japan. Detta speglade inte den förväntade utkomsten och tidigare forskningsresultat där det nationella ursprunget främst nämndes i de få utomeuropeiska författarporträtten som förekom (Graeske, 2010). I tidigare forskningsresultat tenderade utomeuropeiska författare ”att bli en röst för ett underminerat kollektiv som får representera >>de andra<<” (s. 126) och framställdes som exotiskt i den västerländska lärarens ögon, som en kontrast till det västerländska. Det här är även något som tidigare nämnt poängteras i Saids (1993) bok *Orientalism*, att västerlandet historiskt har porträtterat österlandet som västerlandets ”diskursiva Andra” genom att konstruera västerlandet och österlandet som varandras motpoler med skilda attribut tillskrivna sig, för att stärka dess dominans som kolonial makt (Thörn, Eriksson & Eriksson, 1999; Said, 1993). Det betonas att dessa representationer av ”Orienten”, östlandet, som ”de Andra” fortsatt existerar än idag (Thörn, Eriksson & Eriksson, 1999) och om det nationella ursprunget endast hade betonats för de icke-västerländska författarna i läroböckerna, hade det varit möjligt att anse att västerlandet porträtterat österlandet som dess ”diskursiva Andra” i läromedelsdiskursen genom att skilja på de västerländska och de icke-västerländska författarna. Dock betonades likväl de västerländska författarnas etnicitet som de icke-västerländskas, vilket inte tyder på att de sistnämnda porträtterades som ”de Andra” genom specifika, särskiljande ordval i de undersökta läroböckerna.

Något som dock möjligtvis konstruerar de icke-västerländska författarna som de västerländskas motpol är den ojämna fördelningen mellan dem. Genom det låga antalet icke-västerländska författare representeras de trots allt som ”de Andra” eftersom de inte blir inkluderade i lika stor mån som de västerländska eller tillhör normen i läromedlen. De särskiljs även från de västerländska författarna genom att de inte behandlas i brödtexten utan endast får utrymme i avgränsade rutor och som lästips. Det betyder därmed att de icke-västerländska författarna inte får någon längre författarbeskrivning över huvud taget utan presenteras endast med namn och eventuellt etnicitet, författargenre och ett verk. Det postkoloniala perspektivet anser att kolonialismen inte endast tillhör det förflutna (Thörn, Eriksson & Eriksson, 1999) utan att det koloniala synsättet lever vidare än idag och fortfarande präglar världen, inte minst i västvärlden, genom bland annat etnisk segregation och stereotypiska föreställningar om ”de Andra”

(Hammarén & Johansson, 2009). I och med det låga antalet icke-västerländska författare i de undersökta läroböckerna kan en anse att koloniala synsätt fortsatt präglar världen, då de inte inkluderas i samma mån som de västerländska, som anses vara norm. Det här kan möjligtvis ses som etnisk segregation inom läromedlen, specifikt i det läromedel där det inte förekommer en enda icke-västerländsk författare. Dock förekommer inga stereotypiska föreställningar om "de Andra" i diskursen eller specifika ordval för att särskilja de icke-västerländska författarna från de västerländska, vilket är ett positivt resultat i jämförelse med Graeskes (2010). Genom nästintill exkludering av icke-västerländska författare kan dock resultatet sammanfattningsvis tyda på att läroböckerna inte gestaltar och förmedlar ett av de grundläggande värden som utbildningen ska främja, alla människors lika värde (Skolverket 2011, s. 5).

7.3.3 Diskursiva praktiker

Enligt Fairclough (1992) finns det ett samband mellan diskurs och social struktur, då diskurser är formade av samhällets sociala strukturer på alla möjliga nivåer så som normer och sociala relationer. Diskurser bidrar till konstruktioner av sociala identiteter och sociala relationer mellan människor och bidrar även helt enkelt till att reproducera samhället som det är med dess identiteter, relationer och system för kunskap och tro om världen. En tanke med studien var att analysera om Hirdmans (1988) logiker och ett pågående kolonialt synsätt kunde identifieras i de undersökta läromedelsdiskurserna. Resultatet visade att dessa tankesätt och diskurser på ett eller ett annat sätt eventuellt reproduceras i de undersökta diskurserna, om än i något mindre mån än i den tidigare forskningen som lyfts. Utifrån resultaten kan en möjligtvis anse att läromedelsdiskurserna, med deras marginalisering av kvinnliga och icke-västerländska författare, bidrar till att reproducera samhället som det är och ser ut - såsom Fairclough (1992) betonar att diskurser ofta gör.

7.4 Slutsatser

Utifrån resultaten kan det anses tydligt att läroböckernas undersökta delar inte gestaltar och förmedlar Skolverkets (2011) värden om jämställdhet mellan kvinnor och män och alla människors lika värde, som tydligt ska präglar utbildningen. Detta i och med den uppenbara marginaliseringen av kvinnliga och icke-västerländska författare i båda läroböckerna, i likhet med tidigare forskning. Läroböckerna lever inte upp till Skolverkets (2011) krav om att eleverna ska få ta del av litteratur författad av såväl kvinnor som män från olika kulturer och olika delar av världen, ur ett jämställt

perspektiv. Med tanke på att icke-västerländska författare nästintill exkluderas i läroböckerna finns det vidare en risk att svenska som andraspråkselever upplever att deras tidigare kunskaper och erfarenheter inte är av värde (Landmark, 2012), då bristen på ett icke-västerländskt perspektiv ger färre chanser för alla elever att relatera till sin personliga bakgrund eller världsuppfattning när de läser de undersökta kapitlen. Det anses vara av vikt att aktivera elevers tidigare kunskaper och nödvändigt med igenkänning för att engagera dem vid litteraturläsning, vilket gör det tydligt att lärare som använder *Svenska som andraspråk 2 & 3* (Norefalk & Åkerberg, 2015) och *Sätt full fart* (Lygård, 2013) i sin undervisning bör komplettera läromedlen med material som väger upp deras brister (Mattlar, 2008) för att eventuellt kunna uppnå det ovannämnda. I det här fallet bör kvinnliga och icke-västerländska skönlitterära författares texter inkluderas och kompletteras med i undervisningen för att kunna uppnå Skolverkets (2011) krav och riktlinjer samt öppna upp till fler möjligheter till igenkänning och relatering. Liksom Graeske (2010) betonar i sin studie är det tydligt att *en* lärobok möjligtvis inte räcker i dagens klassrum och därmed bör dessa anpassas, problematiseras och kompletteras av verksamma lärare. Även om det är uppenbart att den traditionella kanon förändras med tiden (Brink, 1992), med tanke på att kvinnliga och utomeuropeiska författare ändå inkluderas i större utsträckning än förr, är det tydligt att den traditionella kanon fortsatt existerar och att den europeiske, manlige författaren dominerar än.

7.5 Vidare forskning

För eventuell vidare forskning vore det intressant att undersöka om verksamma lärare, som använder sig av de två undersökta läroböckerna, kompletterar dem med texter skrivna av fler kvinnliga och icke-västerländska skönlitterära författare eller om det kompletterande undervisningsmaterialet även det fortsatt domineras av europeiska, manliga skönlitterära författare.

Referenser

- Brink, L. (1992). *Gymnasiets litterära kanon: urval och värderingar i läromedel 1910-1945*. Diss. Uppsala : Univ., 1993. Uppsala.
- Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (3., rev. och uppdaterade uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity.
- Gleerups. (2013). *Sätt full fart* 2:a uppl. Hämtad 2018-10-20 från: <https://www.gleerups.se/40683069-product>
- Graeske, C. (2008). Genusforskningens avtryck i skolan. Om genusmönster i läromedel för gymnasiet i ämnet svenska. I: Heggstad, E. (red.) (2008). *En ny sits: humaniora i förvandling: vänbok till Margaretha Fahlgren*. Hämtad 2018-10-22 från: http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:173424/FULLTEXT01.pdf?fbclid=IwAR039nCHeWufU56zev2LGrpEpEcFKuxBxR-inRrELRvHn_wGC9SolJZQkHY
- Graeske, C. (2010). Värdefull eller värdelös? Om värdegrund och genus i läromedel i svenska. *Tidskrift för litteraturvetenskap* 3-4, s. 119-128. Hämtad 2018-10-22 från: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:ltu:diva-8787>
- Hammarén, N. & Johansson, T. (2009). *Identitet*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Hirdman, Y. (2001). *Genus: om det stabila föränderliga former*. (1. uppl.) Malmö: Liber.
- Hirdman, Y. (1988). *Genussystemet: reflexioner kring kvinnors sociala underordning*. *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 1998(3), s.49-63). Hämtad 2018-11-01 från: <http://ojs.uu.se/ojs/index.php/tgv/article/view/1490/1303>
- Landmark, D. & Wiklund, I. (2012). *Litteraturen, språket, världen: andraspråksperspektiv på litteraturundervisning*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Lygård, M. (red.) (2013). *Sätt full fart. Kurs 1, 2 och 3, svenska som andraspråk*. (2. uppl.) Malmö: Gleerups.
- Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. (2011). Stockholm: Skolverket. Hämtad från: <http://hdl.handle.net/2077/31404>
- Mattlar, J. (2008). *Skolbokspropaganda?: En ideologianalys av läroböcker i svenska som andraspråk (1995-2005)*. *Studia didactica Upsaliensia*.
- Norefalk, C. & Åkerberg, T. (2015). *Svenska som andraspråk 2 & 3*. Lund: NA Förlag.
- Ohlander, A. (2010b). *Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i historia: en granskning på uppdrag av Delegationen för jämställdhet i skolan*. Hämtad från: <https://www.regeringen.se/contentassets/469551b3d1684f31983b47f933010ae9/kvinnor-man-och-jamstallldhet-i-laromedel-i-historia-sou-201010>
- Ohlander, A. (2010a). *Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i samhällskunskap: en granskning på uppdrag av Delegationen för jämställdhet i skolan*. Hämtad från: <https://www.regeringen.se/49b719/contentassets/0af7da0958234a80873f29145a14f78c/kvinnor-man-och-jamstallldhet-i-laromedel-i-samhallskunskap-sou-201033>
- Said, E.W. (1993). *Orientalism*. Stockholm: Ordfront.
- Sveriges utbildningsradio (2010). *Hej litteraturen! Modernismen*. Utbildningsradion. Hämtad från: <https://urskola.se/Produkter/158025-Hej-litteraturen-Modernismen>
- Thörn, H., Eriksson, C. & Eriksson Baaz, M. (red.) (1999). *Globaliseringens kulturer: den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Nora: Nya Doxa.
- Wikman, T. (2004). *På spaning efter den goda läroboken: om pedagogiska texters lärande potential*. Diss. Åbo: Åbo akademi, 2004. Åbo.
- Williams, A. (1997). *Stjärnor utan stjärnbilder: kvinnor och kanon i litteraturhistoriska översiktsverk under 1900-talet*. Stockholm: Gidlund.

Bilagor

Bilaga A Författarbeskrivningar

Svenska som andraspråk 2 & 3 (Norefalk & Åkerberg 2015)

Manliga europeiska författare:	Beskrivning:	Betoning kön:	Betoning etnicitet:
Emilé Zola	Författaren	Nej	Nej
Charles Baudelaire	Den lyriska symbolismens lärofader En diktare En eskapist och en romantiker	Nej	Nej
August Strindberg	En av Sveriges mest betydelsefulla och produktiva författare Skandalomsusad	Nej	Ja
Verner von Heidenstam	Diktaren	Nej	Nej
Gustaf Fröding	Något av en svensk nationalskald Diktaren	Nej	Ja
Salman Rushdie	Känd inom den magiska realismen Den indisk-engelske författaren	Nej	Ja
Göran Tunström	Den svenska författaren	Nej	Ja
Günter Grass	Den tyske författaren	Nej	Ja
Bruno Schultz	Den polske författaren	Nej	Ja
Hjalmar Söderberg	Stockholmsskildrare	Nej	Nej
Joseph Conrad	En polsk-brittisk författare som tillhörde en polsk adelsfamilj, <i>En av det engelska språkets stora stilkonstnärer, trots att han var invandrare och inte skrev på sitt modersmål</i>	Nej	Ja
Vladimir Majakovskij	Den ryska futuristen	Nej	Ja
James Joyce	Irländaren	Nej	Ja
Franz Kafka	En av de mest kända expressionistiska prosaförfattarna Son i en judisk familj (Allmänt om hans uppväxt ”växte upp i tjeckiska Prag)	Nej	Ja
Hermann Hesse	En av de mest kända expressionistiska prosaförfattarna En av Tysklands mest kända och översatta författare	Nej	Ja
Sören Kirkegaard	Skandinavisk författare	Nej	Ja
Pär Lagerkvist	Den svenska författaren	Nej	Ja
George Orwell	Den brittiske författaren	Nej	Ja
Stieg Larsson	Svensk deckarförfattare	Nej	Ja
Jens Lapidus	Svensk deckarförfattare	Nej	Ja
Vilhelm Moberg	Allmänt om hans uppväxt ”föddes i ett soldattorp i Småland”	Nej	Ja
Alexander Solzjenitsyn	Rysk författare och samhällskritiker	Nej	Ja
Jean-Paul Sartre	Den franske filosofen och skönlitterära författaren	Nej	Ja
Albert Camus	Fransk existencialist	Nej	Ja
Samuel Beckett	En av de mest uppmärksammade författarna inom den absurda teatern Allmänt om hans uppväxt ”föddes i Dublin men flyttade till Paris”	Nej	Ja

Manliga utom-europeiska författare:	Beskrivning:	Betoning kön:	Betoning etnicitet:
Gabriel García Márquez	Känd inom den magiska realismen Colombianen	Nej	Ja
Ben Okri	Den nigerianske författaren	Nej	Ja
Mo Yan	Den kinesiske författaren	Nej	Ja
Salim Barakat	Den kurdisk-syriske författaren	Nej	Ja
Haruki Murakami	Den japanske författaren	Nej	Ja
Ernest Hemingway	En av de amerikaner som hade deltagit i första världskriget och överlevt, men ändå tagit djup skada av kriget Överlevare	Nej	Ja

Kvinnliga europeiska författare:	Beskrivning:	Betoning kön:	Betoning etnicitet:
Selma Lagerlöf	Hör till de internationellt sett mest kända svenska författarna En svensk representant för det man brukar kalla för magisk realism	Nej	Ja
Majgull Axelsson	Den svenska författaren	Nej	Ja
Marianne Fredriksson	Den svenska författaren	Nej	Ja
Virginia Wolf	En annan engelskspråkig prosamodernist	Nej	Ja
Edith Södergran	En av Sveriges första modernistiska diktare	Nej	Ja
Moa Martinsson	De flesta arbetarförfattarna var män en av de mest välkända var kvinnor Allmänt om hennes uppväxt ”föddes i Östergötland”	Ja	Nej
Liza Marklund	Svensk deckarförfattare	Nej	Ja
Simone De Beauvoir	Sartres livskamrat Var liksom Sartre både filosof och skönlitterär författare Mest känd för sitt feministiska arbete <i>Le Deuxième sexe</i> ("Det andra könet" 1949)"	Nej	Nej
Kvinnliga utom-europeiska författare:	Beskrivning:	Betoning kön:	Betoning etnicitet:
Isabel Allende	Känd inom den magiska realismen Chilenskan	Nej	Ja
Suzanne Collins	Författaren	Nej	Nej
Toni Morrison	Den amerikanske författaren	Nej	Ja

Sätt full fart (Lygård 2013)

Manliga europeiska författare:	Beskrivning:	Betoning kön:	Betoning etnicitet:
Emilé Zola	Rastlöst produktiv Den mest kända representanten för inriktningen Naturalism	Nej	Nej
August Strindberg	Att han hör till Sveriges absolut främsta författare är självklart Nationalskald Besvärlig Absolut ingen fosterlandsvän Ateist och religiös Demokrat och folkföraktare	Nej	Ja
Vladimir Majakovskij	Rysen Rysen Diktaren Revolutionsdiktaren framför andra Revolutionens ”bullrande trumslagare” Futurist Revolutionär	Nej	Ja
Hugo Ball	Tysken Dadaist	Nej	Ja
André Breton	Fransmannen Surrealist	Nej	Ja
T.S. Eliot	En konservativ banktjänsteman Innovativ Inte de enkla lösningarnas man	Nej	Nej
D.H. Lawrence	En annan engelsman Romanförfattaren Kritisk mot den moderna civilisationen	Nej	Ja
Marcel Proust	Fransmannen Denna arbetsskygge snobb En av 1900-talets främsta författare	Nej	Ja
James Joyce	Irländaren	Nej	Ja
Franz Kafka	Jude Den prydliga tjänstemannen Ingen språkförnyare Allmänt om hans uppväxt ”I det tjeckiska Prag fanns före Nazitiden ett stort antal judar. Kafka var en av dem”	Nej	Ja
Ivar Lo-Johansson	Arbetarförfattare	Nej	Nej
Stig Dagerman	Ångestgenerationens diktare Skulle kunna räknas till arbetarförfattarna Politiskt radikal Fyrtiotalist Den svenska litteraturens unga geni	Nej	Ja
Tomas Tranströmer	Poeten Räknas i dag till de absolut främsta svenska diktarna	Nej	Ja
Vilhelm Moberg	Arbetarförfattare En obekväm person En frihetsälskande rebell Allmänt om hans uppväxt ”kom från fattiga förhållanden i Småland”	Nej	Ja

Manliga utom-europeiska författare:	Beskrivning:	Betoning kön:	Betoning etnicitet:
Ernest Hemingway	En av de amerikanske författarna i Paris En ytterst medveten berättare Hör till 1900-talslitteraturens stora ikoner	Nej	Ja

Kvinnliga europeiska författare:	Beskrivning:	Betoning kön:	Betoning etnicitet:
Selma Lagerlöf	Som klippt och skuren för det nya klimatet En uppbumen och nästan sönderdyrkad person Framträdde själv gärna lite grann som "klok gumma" eller "sagoberättare" Inte någon snäll sagotant En mycket medveten författare En stor människokännare	Ja	Nej
Virginia Woolf	Ytterligare en författare som förnyade romankonsten Engelskan En sparsmakad, psykologiskt inriktad skribent En av de första som på allvar diskuterade kvinnliga författares situation	Nej	Ja
Edith Södergran	En finlandssvensk kvinna född i den ryska huvudstaden sankt Petersburg Den första stora svenskspråkiga modernisten Långt före sin tid	Ja	Ja
Astrid Lindgren	Barnboksförfattaren Hade en humor som barn uppskattar Författare Något av ett nationalhelgon Sveriges mest populära person	Nej	Ja
Moa Martinsson	Arbetarförfattare	Nej	Nej
Sonja Åkesson	En centralgestalt i 1960-talets nya, öppna kulturklimat En riktigt lyckad som symbol för den nya, medvetna kvinnan var hon inte Alltför ärlig för den rollen	Ja	Nej
Kvinnliga utom-europeiska författare:	Beskrivning:	Betoning kön:	Betoning etnicitet:
-	-	-	-